

mechanismen van penitentiaire overbevolking. Verder zijn er teksten uit Griekenland, Italië, Frankrijk. Belgische referaten zijn er van V. LEBRUN over instrumenten voor de uitwerking van een strafrechtelijk beleid, P. MARY over de geest van de oude en de toen in de maak zijnde nieuwe wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling.

Het boek bevat de meest verscheiden thema's: abolitionisme, de Europese Conventie van de Rechten van de Mens, minderjarigen, vergoeding voor onwerkzame hechtenis, elektronisch toezicht, alternatieven, vervroegde vrijlating, ... En deze thema's worden behandeld door professoren en onderzoekers. Binnen al deze verscheidenheid is er zelfs plaats voor een constitutionalist in het milieu van penalist en criminologen.

En hiermee is ook het belang van het boek aangegeven: veel verscheiden materiaal, gebundeld in een tijdsgebonden naslagwerk.

J. VANACKER

P.J.P. TAK (ed.), *Heimelijke opsporing in de Europese Unie*, Antwerpen – Groningen, Intersentia, 2000, 838 p.

In het kader van de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit en ongetwijfeld met de IRT-affaire in het achterhoofd, heeft het Nederlandse College van Procureurs-generaal de Nijmeegse hoogleraar Peter TAK de opdracht gegeven een studie te leiden naar de wettelijke basis en de uitvoering in de praktijk van bijzondere opsporingsmiddelen in de lidstaten van de Europese Unie. De studie werd mogelijk gemaakt door de financiële steun van de Europese Commissie en het Nederlandse WODC. De resultaten van dit onderzoek waaraan 13 auteurs uit bijna alle lidstaten van de Unie meewerkten, zijn in dit lijvige boekwerk gebundeld.

Het boek bestaat uit twee delen, waarbij het eerste deel veruit het omvangrijkste is. Daarin worden de stelsels van de vijftien lidstaten aan een onderzoek van hun regelgeving en rechtspraak inzake proactieve recherche onderworpen. Het tweede deel bevat twee hoofdstukken: een eerste waarin de knelpunten in de internationale politieke en justitiële samenwerking aan bod komen, en een tweede dat een aantal conclusies en aanbevelingen bevat.

Om het de lezer mogelijk te maken het boek als naslagwerk te gebruiken, is de opzet van de vijftien landenrapporten zoveel mogelijk gelijk gehouden. Hoewel de auteurs zich hebben beperkt tot het schetsen van de hoofdlijnen – een optie die zeker de hanteerbaarheid en leesbaarheid van het werk bevordert – bevatten de rapporten toch voldoende bibliografische gegevens en andere aanknopingspunten om de nieuwsgierige lezer bij zijn zoektocht naar meer details op het juiste pad te helpen. Het eerste deel van elk rapport gaat kort in op de ontstaansgeschiedenis van de regels omtrent proactieve recherche in het besproken land. In een tweede deel wordt dan vervolgens – wat toch wel belangrijk is voor de begrijpbaarheid van de beschreven bijzondere opsporingsmethoden – een korte schets gemaakt van het strafrechtelijk vooronderzoek, om zodoende de bijzondere opsporingsbevoegdheden te kunnen plaatsen in het geheel van gehanteerde opsporingshandelingen. Hierbij wordt eveneens aandacht geschonken aan de actoren in de voorbereidende fase van de strafprocedure en hun speci-

fieke taken vis-à-vis de proactieve recherche. Het derde deel van de landenrapporten maakt een inventaris van de voorwaarden waaraan voldaan moet zijn om een strafrechtelijk onderzoek – in voorkomend geval samen met het inzetten van bijzondere opsporingsmethoden – in te stellen. Het vierde deel gaat vervolgens dieper in op zowel het normatieve kader als het toepassingsgebied en de rechtsgronden voor het gebruik van de bijzondere opsporingsmethoden. Het vijfde en laatste deel van de landenrapporten is tenslotte gewijd aan de kern van het onderzoek en geeft een vrij gedetailleerde beschrijving van de verschillende toegelaten bijzondere opsporingsmethoden: observatie – met of zonder technische hulpmiddelen en het maken van beeldopnamen, af luisteren van (telefoon)gesprekken, onderscheppen van brieven, de inzet van informanten en infiltranten, inkijkoperaties, gecontroleerde zendingen, pseudokoop- en frontstore-operaties en het gebruik van lokalisatieapparatuur. Voor elk van deze methoden wordt de in de betrokken staat wettelijke of gangbare definitie gegeven, wordt de specifieke grondslag voor het gebruik ervan uiteengezet, en worden de voorwaarden voor het inzetten, de uitvoering en de controle daarop van de specifieke methode behandeld.

Uit een lezing van de vijftien – over het algemeen uitstekende – landenrapporten valt op dat de regeling van de verschillende bijzondere opsporingsmethoden vrij sterk uiteenloopt, hoewel er ook een aantal punten van vergelijking zijn. Zo valt het op dat een aantal landen het bestaan van een politionele fase vóór het eigenlijke strafrechtelijk vooronderzoek erkent en dat sommigen daarvan dan weer de mogelijkheid bieden om de methoden van proactieve recherche reeds in die fase aan te wenden. Daarnaast kan worden vastgesteld dat alle lidstaten zich voor de regeling van de bijzondere opsporing hebben laten leiden door de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in zoverre dat zij min of meer dezelfde voorwaarden van onder andere proportionaliteit hebben gesteld. Globaal geven de vijftien rapporten een mooi, overzichtelijk en inzichtelijk beeld van de verschillende nationale regelingen van de proactieve recherche binnen de Europese Unie. Spijtig is wel dat door het ontbreken van een rapport over Schotland het overzicht van de nationale stelsels onvolledig blijft.

Het tweede deel van het boek contrasteert in verschillende opzichten met het eerste. Waar het eerste deel zich volledig op het situeren en bespreken van de bijzondere opsporingsmethoden concentreerde, is het tweede deel ruimer opgevat. Het eerste en omvangrijkste hoofdstuk van dit deel onderzoekt immers de knelpunten in de internationale politieële en justitiële samenwerking in het algemeen. Daardoor blijft het – hoewel het een aantal aanknopingspunten met de proactieve recherche bevat – meer bij de algemene problemen van de internationale samenwerking in strafzaken stilstaan. Het valt te betreuren dat er hierbij niet verder wordt gegaan dan het hier en daar aanstippen van knelpunten die direct te maken hebben met de toepassing van bijzondere opsporingsmethoden zonder deze verder uit te werken. Bovendien wordt er niet ingegaan op een aantal internationale instrumenten zoals het Napels II-verdrag, het EU-verdrag betreffende wederzijdse rechtshulp in strafzaken, het ontwerp van VN-verdrag ter bestrijding van grensoverschrijdende misdaad en – in meer beperkte mate – het Verdrag van Schengen –, waarin toch reeds een aantal regelingen voor grensoverschrijdende toepassing van bijzondere opsporingsbevoegdheden te vinden

zijn. Daardoor lost dit hoofdstuk de verwachtingen die door het vorige deel waren gecreëerd niet helemaal in.

Deze trend wordt in het tweede hoofdstuk van het tweede deel, tevens het laatste hoofdstuk van het boek, voortgezet. De conclusies en aanbevelingen die hierin worden gemaakt, zijn immers zeer algemeen en niet echt nieuw.

Deze bedenkingen bij het tweede deel van het boek worden echter ruimschoots goedge maakt door het eerste deel met de landenrapporten die door hun opzet en eenvormige structuur een snelle vergelijking van de regeling van een specifieke bijzondere opsporingsmethode in verschillende lidstaten mogelijk maken en tegelijk ook een mooi overzicht van de huidige stand van zaken geven.

Tom L.W. SCHEIRS

VOOR RECENSIE AANGEBODEN BOEKEN

EUROPEAN FORUM FOR VICTIM-OFFENDER MEDIATION AND RESTORATIVE JUSTICE (ed.), *Victim-Offender Mediation in Europe*, Leuven, Leuven University Press, 2000, 382 p.

NIJBOER, J.F. en SPRANGERS, W.J.J.M. (eds.), *Harmonisation in Forensic Expertise*, Amsterdam, Thela-thesis, 2000, 630 p.

BEWEGING VAN MENSEN MET LAAG INKOMEN EN KINDEREN V.Z.W., *Samen gaan we vooruit. Over de methode van de dialoog*, Oostende, Beweging van Mensen met Laag Inkomen en Kinderen V.Z.W., 2000, 234 p.

DE BACKER, D., *Leidraad en modellen voor de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek n.a.v. de Wet van 12 maart 1998*, Gent, Mys&Breesch, 2000, 63 p. + CD-rom.

VAN CAUWENBERGHE, K., *Drugsvademecum 2000*, Diegem, Kluwer, 2000, 121 p.